Echo

Autor: Maciej Oczkowski

Dotyczy: Rzeczpospolita

KIEDY WYPŁATA ZALICZKI NA POCZET DYWIDENDY

Zaliczka na poczet przyszłej dywidendy jest dla wspólników korzystnym instrumentem, który umożliwia wypłatę zysku. Regulacja przepisów Kodeksu spółek handlowych została jednak skonstruowana w sposób, który uniemożliwia jej wypłatę po zakończeniu roku obrotowego przed zatwierdzeniem sprawozdania finansowego za zakończony rok obrotowy. Zwyczajne zgromadzenie wspólników powinno odbyć się w terminie sześciu miesięcy od końca poprzedniego roku obrotowego. Teoretycznie więc w tym terminie jest możliwe odbycie zwyczajnego zgromadzenia wspólników, na którym podjęta zostanie uchwała o wypłacie dywidendy. Niekiedy jednak wspólnicy chcą szybko wypłacić środki ze spółki, natomiast z przyczyn obiektywnych nie ma możliwości szybkiego podjęcia stosownej uchwały podczas zwyczajnego zgromadzenia wspólników. Pojawia się zatem pytanie, czy możliwa jest wypłata zaliczek na poczet dywidendy już po zakończeniu roku obrotowego, a przed zatwierdzeniem sprawozdania finansowego za ten rok oraz podjęcia uchwały o wypłacie dywidendy.

PRZYKŁAD
Rok obrotowy spółki A trwa od 1 stycznia 2019 r. i kończy się 31 grudnia 2019 r. W styczniu 2020 r. wspólnicy zdecydowali o wypłacie zysku uzyskanego w skończonym roku obrotowym, jednak, nie ma możliwości odbycia zwyczajnego zgromadzenia wspólników przed czerwcem 2020 r. Czy spółka może wypłacić zaliczki na dywidendę w okresie pomiędzy styczniem, a czerwcem 2020 r.?

Na gruncie przepisów Kodeksu spółek handlowych dopuszczalne jest wypłacanie zaliczki na poczet dywidendy, co jest korzystnym dla wspólników spółki instrumentem pozwalającym na wypłatę części zysku w trakcie trwania roku obrotowego, a nie jedynie na podstawie zwyczajnego zgromadzenia wspólników, na którym wspólnicy podejmują uchwałę o podziale zysku uzyskanym w poprzednim roku obrotowym.

Regulacja dotycząca zaliczki na poczet dywidendy została uregulowana w art. 194–195 k.s.h. Zgodnie z przywołanymi przepisami konieczne jest, aby stosowne postanowienie upoważniające zarząd do wypłaty wspólnikom zaliczki na poczet dywidendy zawarte było w umowie spółki. Jak wynika z treści art. 194 k.s.h. to zarząd spółki dokonuje wypłaty zaliczki na poczet dywidendy, jeżeli spółka posiada środki wystarczające na wypłatę.

Aby możliwa była wypłata zaliczki, poza odpowiednim brzmieniem umowy spółki, konieczne jest:

- zatwierdzenie sprawozdania finansowego za poprzedni rok obrotowy przez zwyczajne zgromadzenie wspólników,

- zatwierdzone sprawozdanie finansowe wykazało zysk.

Stosownie do treści art. 195 § 1 zaliczka może stanowić najwyżej połowę zysku osiągniętego od końca poprzedniego roku obrotowego, powiększonego o kapitały rezerwowe utworzone z zysku, którymi w celu wypłaty zaliczek może dysponować zarząd, oraz pomniejszonego o niepokryte straty i udziały własne.

W przepisie art. 195 § 1 k.s.h. jako przesłankę wypłaty zaliczki na poczet dywidendy wymieniono zatwierdzenie sprawozdania finansowego za poprzedni rok obrotowy. Z tak skonstruowanego przepisu wynika nie wprost, iż wypłata zaliczki jest możliwa jeżeli miało miejsce zatwierdzenie sprawozdania finansowego za poprzedni rok obrotowy, który wykazał stratę. Rokiem obrotowym na gruncie art. 3 ust. 1 pkt 9 ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (Dz.U. z 2019 r. poz. 351 t.j.) jest rok kalendarzowy lub inny okres trwający dwanaście kolejnych pełnych miesięcy kalendarzowych. W praktyce najczęściej rok obrotowy pokrywa się z rokiem kalendarzowym.

Zgodnie z powyższym, na gruncie art. 195 § 1 k.s.h., w którym jest mowa o „zatwierdzonym sprawozdaniu finansowym za poprzedni rok obrotowy", aby zaistniała możliwość wypłaty zaliczek konieczne jest zatwierdzenie sprawozdania finansowego, które powinno nastąpić w terminie sześciu miesięcy od zakończenia roku obrotowego. Zakładając zatem, że w typowej sytuacji rok obrotowy u danego przedsiębiorcy pokrywa się z rokiem kalendarzowym i kończy się 31 grudnia, termin na zatwierdzenie sprawozdania finansowego upływa 30 czerwca roku następnego.

DYWIDENDY PO ZAKOŃCZENIU ROKU OBROTOWEGO
Problemem praktycznym, z którym spotykają się wspólnicy spółek, jest możliwość wypłaty zaliczek na poczet dywidendy w okresie od zakończenia roku obrotowego do momentu zatwierdzenia sprawozdania finansowego spółki za ten zakończony rok obrotowy. Tytułem przykładu, nie trudno sobie wyobrazić sytuację przedstawioną powyżej, gdy rok obrotowy kończy się 31 grudnia, natomiast zatwierdzenie sprawozdania finansowego następuje pod koniec czerwca roku następnego, a wspólnicy nie chcą czekać na przygotowanie i ewentualne zbadanie sprawozdania finansowego zgodnie z przepisami ustawy o rachunkowości, a następnie na odbycie zwyczajnego zgromadzenia wspólników i wypłacić zysk wcześniej.

NIE MA ZGODY
Zdania przedstawione w doktrynie nie są jednolite, natomiast poglądem dominującym jest ten, w świetle którego nie ma możliwości wypłaty zaliczki na poczet dywidendy po zakończeniu roku obrotowego następującego po tym, za który spółka zatwierdziła sprawozdanie finansowe, czyli w trakcie którego doszło do zatwierdzenia sprawozdania finansowego za poprzedni rok obrotowy.

Art. 195 § 1 k.s.h. wskazuje, że wypłata zaliczek na poczet dywidendy możliwa jest wyłącznie do momentu zakończenia roku obrotowego. W pierwszej kolejności należy zwrócić uwagę na zdanie pierwsze przywołanego przepisu, który stanowi, iż „zatwierdzone sprawozdanie finansowe za poprzedni rok obrotowy wykazuje zysk". Mowa jest zatem o poprzednim roku obrotowym, który został zakończony osiągnięciem przez spółkę zysku, co dodatkowo zostało zatwierdzone sprawozdaniem finansowym za ten rok obrotowy. Poprzednim rokiem obrotowym, z literalnego brzmienia przepisu, jest rok obrotowy bezpośrednio poprzedzający ten, w którym ma dojść do wypłaty zaliczek. Zdanie drugie art. 195 § 1 k.s.h. wskazuje natomiast, iż „zaliczka może stanowić najwyżej połowę zysku osiągniętego od końca poprzedniego roku obrotowego". Innymi słowy, kwota podlegająca wypłacie na rzecz wspólników za pomocą zaliczek na poczet dywidendy obliczana jest na podstawie zysku osiągniętego w danym, bieżącym roku obrotowym.

Zgodnie z przepisami Kodeksu spółek handlowych, w celu ustalenia wysokości sumy pieniężnej, która może podlegać wypłacie zaliczek na poczet dywidendy, w pierwszej kolejności należy obliczyć zysk, który został wypracowany w danym roku obrotowym.

PRZYKŁAD
Rok obrotowy spółki A trwa od 1 stycznia 2019 r. i kończy się 31 grudnia 2019 r. 10 kwietnia 2020 r. wspólnicy decydują się na wypłatę zaliczek na poczet dywidendy. W celu ustalenia kwoty, na podstawie której zostanie wyliczona suma mogąca podlegać wypłacie zaliczek, należy określić zysk osiągnięty przez spółkę A od 1 stycznia 2020 r.

Ta konstrukcja przepisu wskazuje jasno, że nawet gdyby przyjąć, iż możliwa byłaby wypłata zaliczek po zakończeniu poprzedniego roku obrotowego, lecz przed zatwierdzeniem sprawozdania finansowego za ten rok obrotowy, jedynie zysk osiągnięty od końca poprzedniego, zakończonego roku obrotowego mógłby zostać poddany wypłacie.

Założenie to jest jednak niezgodne z treścią zdania pierwszego art. 195 § 1 k.s.h., gdyż mowa jest w nim o zatwierdzonym sprawozdaniu finansowym za poprzedni rok obrotowy, jako przesłance warunkującej możliwość wypłaty zaliczek na poczet dywidendy.

ZDANIEM AUTORA
Maciej Oczkowski, młodszy prawnik w krakowskim oddziale Rödl & Partner

Z tekstu obok wynika, że w obecnym stanie prawnym nie ma możliwości wypłaty zaliczek na poczet dywidendy po zakończeniu roku obrotowego, które nie zostało jeszcze objęte zatwierdzonym sprawozdaniem finansowym. Słuszne wydają się być głosy, iż celowa jest interpretacja przepisów Kodeksu spółek handlowych, zgodnie z którą zaliczki na poczet dywidendy mają czynić bardziej elastycznym wypłacanie zysku wypracowanego przez spółkę, zatem słuszne byłoby dopuszczenie wypłacania zaliczek także po zakończeniu roku obrotowego, ale przed zatwierdzeniem sprawozdania finansowego, w szczególności w sytuacji, gdy sprawozdanie finansowe za zakończony rok obrotowy zostało sporządzone i wykazuje zysk, jednakże w świetle obowiązujących przepisów jest ona niedopuszczalna.

Chcąc uczynić możliwą wypłatę zaliczek na poczet dywidendy w wyżej wskazanym zakresie, konieczna byłaby stosowna interwencja ustawodawcy i nowelizacja przepisów, które także obecnie nie są przejrzyste i łatwe w interpretacji. Należy podnieść postulat, aby zmienić aktualne przepisy i dostosować ich treść do potrzeb obrotu, zgodnie z którymi możliwa byłaby wypłata zaliczek na poczet dywidendy zarówno w trakcie roku obrotowego, w którym zatwierdzono sprawozdanie finansowe za poprzedni rok obrotowy, jak też po jego zakończeniu, ale przed zatwierdzeniem sprawozdania finansowego. Rozwiązanie takie pozwoli wspólnikom spółek na przyspieszenie procesu wypłaty zysku nawet o kilka miesięcy.